

Strona znajduje się w archiwum.

LEGITYMOWANIE – PROSTA CZYNNOŚĆ, KTÓRA RODZI WIELE PYTAŃ

Legitymowanie to czynność, z którą najczęściej mamy do czynienia w trakcie spotkania z policjantem. Choć samo legitymowanie wydawać by się mogło jest rzeczą bardzo prostą, to jednak często rodzi pytania, na które warto znać odpowiedź. Chociażby to, czy legitymowana osoba powinna swój dokument tożsamości przekazać funkcjonariuszowi do ręki. W naszym artykule odpowiadamy na to pytanie.

Przypadki rozpowszechniania dezinformujących twierdzeń oraz pseudoprawnych opinii, sugerujących, że w sytuacji legitymowania lub kontroli drogowej można policjantowi jedynie okazać dokument, skutkują de facto podejmowaniem prób uniknięcia weryfikacji autentyczności dokumentów, które ma prawo sprawdzić funkcjonariusz Policji.

Legitymowanie jest czynnością administracyjno – porządkową służącą potwierdzeniu tożsamości osoby. Musi obejmować potwierdzenia cech osobowościowych (poprzez porównanie wyglądu osoby z jej wizerunkiem w dokumencie) oraz potwierdzenie danych osobowych (poprzez przepytanie osoby w zakresie danych zawartych w dokumencie). Może być skutecznie dokonane tylko w sytuacji faktycznego dzierżenia dokumentu przez policjanta i sprawdzenia autentyczności tego dokumentu, a tym samym potwierdzenia tożsamości osoby posługującej się tym dokumentem. Podstawą prawną czynności jest uprawnienie wskazane w art. 15 ustawy o Policji, który daje policjantowi prawo legitymowania, a w przypadku odmowy przekazania dokumentu do weryfikacji i potwierdzenia tożsamości ma zastosowanie art. 65 § 2. Kodeksu Wykroczeń.

Powyższe znajduje uzasadnienie w orzecznictwie sądowym - wyrok z dnia 18 listopada 2014 roku, sygn. akt VII W 535/14 Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim Zamiejscowy VII Wydział Karny w Hajnówce - w którego uzasadnieniu Sąd stwierdził, że:

"Drugą kwestią rodzącą problemy z oceną prawną zarzuconego zachowania była istota samej czynności polegającej na legitymowaniu osoby, a mianowicie, czy za wylegitymowanie można uznać jedynie okazanie dokumentu funkcjonariuszowi uprawnionego organu, czy też do osiągnięcia tego rezultatu konieczne jest jego przekazanie do rąk funkcjonariusza (wręczenie). Choć żadne z przepisów prawa kwestii tej nie rozstrzyga, to jednak odpowiedź należy się za drugim rozwiązaniem. Przekonujące w tym zakresie okazały się wyjaśnienia przedstawione przez przesłuchiwaną w sprawie funkcjonariuszy policji. Wskazali oni bowiem choćby na konieczność zweryfikowania autentyczności dokumentu, w oparciu o który następuje ustalenie tożsamości osoby legitymowanej. Oczywiście jest, że nie może to nastąpić bez fizycznego kontaktu z dokumentem. Z tego też względu samo okazanie dokumentu, nawet w sposób umożliwiający swobodne i nieskrępowane odczytanie zawartych na nim danych, nie mogło zostać uznane za pełne wylegitymowanie."

Celem sankcjonowania takich zachowań jest zapewnienie funkcjonariuszom wiarygodnych danych co do tożsamości osób, w stosunku do których podejmowane są czynności. Z tego względu potwierdzenie tożsamości przez inną osobę nie zwalnia z obowiązku okazania dokumentu potwierdzającego tożsamość w przypadku jego posiadania, jednak wcześniej policjant ma obowiązek pouczyć legitymowanego o odpowiedzialności z art. 65 kw.

Tym samym, kto wbrew obowiązkowi nie udziela dokumentów co do tożsamości własnej, podlega karze grzywny za wykroczenie z art. 65 § 2.

Obowiązujące prawo nakłada na legitymowanego obowiązek przekazania (wręczenia) posiadanego dokumentu (dokumentów) policjantowi. W ujęciu znaczenia słownikowego legitymować oznacza «sprawdzać urzędowo czyjeś dokumenty» (Słownik Języka Polskiego).

Istota samej czynności polegającej na legitymowaniu powoduje, że do osiągnięcia wymaganego rezultatu konieczne jest zweryfikowanie autentyczności dokumentu, w oparciu o który następuje ustalenie tożsamości osoby legitymowanej. Ze względu na zabezpieczenia stosowane w dokumentach, nie może to nastąpić bez fizycznego kontaktu z dokumentem. Dlatego też, samo okazanie dokumentu, nawet w sposób umożliwiający swobodne i nieskrępowane odczytanie zawartych danych, nie może zostać uznane za pełne wylegitymowanie osoby. Zwłaszcza, że w art. 65 § 2 kw mowa jest o "nieudzieleniu" dokumentu, czyli zgodne z prawem zachowanie winno polegać na "udzieleniu" dokumentu, co wskazuje na czynność przekazania, wręczenia lub innej formy wejścia w posiadanie - przejęcia faktycznego władztwa nad rzeczą (co wyjaśnia m.in. orzecznictwo do art. 58 ustawy z dnia 29.07.2005 r. - o przeciwdziałaniu narkomanii).

Czyli samo "okazanie" przedmiotowego dokumentu, polegające na uniemożliwieniu bezpośredniego kontaktu funkcjonariusza z kontrolowanym blankietem, sankcjonowane jest przez art. 65 § 2 kw.

W celu właściwej weryfikacji tożsamości osoby i legalności dokumentu (dokumentów) jakim posługuje się osoba legitymowana, policjanci są szkoleni. Wykorzystywane przez funkcjonariuszy umiejętności służą stwierdzeniu faktycznej zgodności cech osobowościowych człowieka z jego wizerunkiem, personaliami i danymi zawartymi w dokumencie oraz sprawdzenia zabezpieczeń dokumentu. Ponadto w razie potrzeby (wątpliwości) funkcjonariusze mogą skorzystać z wzorów dokumentów i informacji o zabezpieczeniach, urządzeń technicznych oraz zwracać się o pomoc do specjalistów.

W tym kontekście należy zauważyć, że art. 65 § 2 kw nie posługuje się sformułowaniem "dokument stwierdzający tożsamość", ale "dokumentu co do tożsamości własnej". Oznacza to, że zgodnie z prawem policjant może ustalić tożsamość osoby legitymowanej m.in. także na podstawie innego niż dowód osobisty czy paszport, niebudzącego wątpliwości dokumentu, zaopatrzonego w fotografię i oznaczonego numerem lub serią.

Ponadto, w przypadku gdy czynność legitymowania odbywa się w ramach kontroli drogowej, zgodnie z art. 129 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20.06.1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 128, 60, 379, 777, 966), policjant w ramach zadań określonych w ust. 1 ("Czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem ruchu na drogach, kierowanie ruchem i jego kontrolowanie [...]"), uprawniony jest między innymi do legitymowania uczestnika ruchu i wydawania mu wiążących poleceń co do sposobu korzystania z drogi lub używania pojazdu. Art. 129 ust. 2 pkt 2 uprawnia policjanta także do sprawdzania dokumentów wymaganych w związku z kierowaniem pojazdem i jego używaniem.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18.07.2008 r. w sprawie kontroli ruchu drogowego (Dz.U. nr 132 poz. 841 ze zm.), w § 16 ust. 1 stanowi, że uczestnik ruchu jest obowiązany stosować się do poleceń i sygnałów oraz wskazówek wydawanych przez kontrolującego. Nie zastosowanie się do powyższego polecenia jest sankcjonowane przez art. 92 § 1 kw.

Jednak w przypadku "nieudzielenia" w trakcie kontroli drogowej prawa jazdy, zgodnie z art. 9 § 1 kw, wobec wyczerpania znamion obu wykroczeń jednym czynem, podlega on łącznej ocenie prawnokarnej na podstawie przewidującej karę najsurowszą, czyli w tym przypadku z art. 65 § 2 kw.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, 1948, 1955, z 2017 r. poz. 60, 244, 708, 768) policjant ma prawo legitymować osobę w celu ustalenia jej tożsamości.

Art. 15. 1. Policjanci wykonując czynności, o których mowa w art. 14, mają prawo:

1) legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości; [...]

Zakres czynności zdefiniowany w art. 14 obejmuje przede wszystkim:

Art. 14. 1. W granicach swych zadań Policja wykonuje czynności: operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe [...]

2. Policja wykonuje również czynności na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu

terytorialnego w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w odrębnych ustawach.[...]

Nieudzielenie uprawnionemu z mocy ustawy do legitymowania policjantowi dokumentów co do tożsamości własnej, stanowi naruszenie przepisów z art. 65 § 2 Kodeksu Wykroczeń.

Art. 65 § 2. Tej samej karze podlega, kto wbrew obowiązkowi nie udziela właściwemu organowi państwowemu lub instytucji, upoważnionej z mocy ustawy do legitymowania, wiadomości lub dokumentów co do okoliczności wymienionych w § 1.

Przepis ten sankcjonuje zachowanie polegające na "nieudzieleniu dokumentu co do okoliczności wymienionych w § 1", czyli tożsamości własnej lub innej osoby (oraz obywatelstwa, zawodu, miejsca zatrudnienia lub zamieszkania).

Art. 65 § 1 kw mówi natomiast o odpowiedzialności za wprowadzenie w błąd co do wskazanych (wymienionych) okoliczności.

Art. 65. § 1. Kto umyślnie wprowadza w błąd organ państwowy lub instytucję upoważnioną z mocy ustawy do legitymowania:

1) co do tożsamości własnej lub innej osoby,

2) co do swego obywatelstwa, zawodu, miejsca zatrudnienia lub zamieszkania,

podlega karze grzywny.

Zasady oraz sposoby weryfikacji tożsamości osoby i legalności dokumentów zostały wskazane w publikacji *Osoba - Dokument (Weryfikacja zabezpieczeń dokumentów tożsamości, podróży i innych - Poradnik praktyczny)* oraz w filmie instruktażowym, opracowanymi i udostępnionymi funkcjonariuszom (Policji, Straży Granicznej, Straży Miejskich, Żandarmerii Wojskowej) w ramach projektu Komendy Stołecznej Policji - "Szkolenie służb państwowych na rzecz dorobku Schengen w zakresie weryfikacji zabezpieczeń dokumentów tożsamości podróży, kart pobytu oraz dokumentów w obrocie gospodarczym UE, z użyciem nowych technologii" (przedsięwzięcie zostało dofinansowane ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego).

Oprac. Wydział Doskonalenia Zawodowego KSP